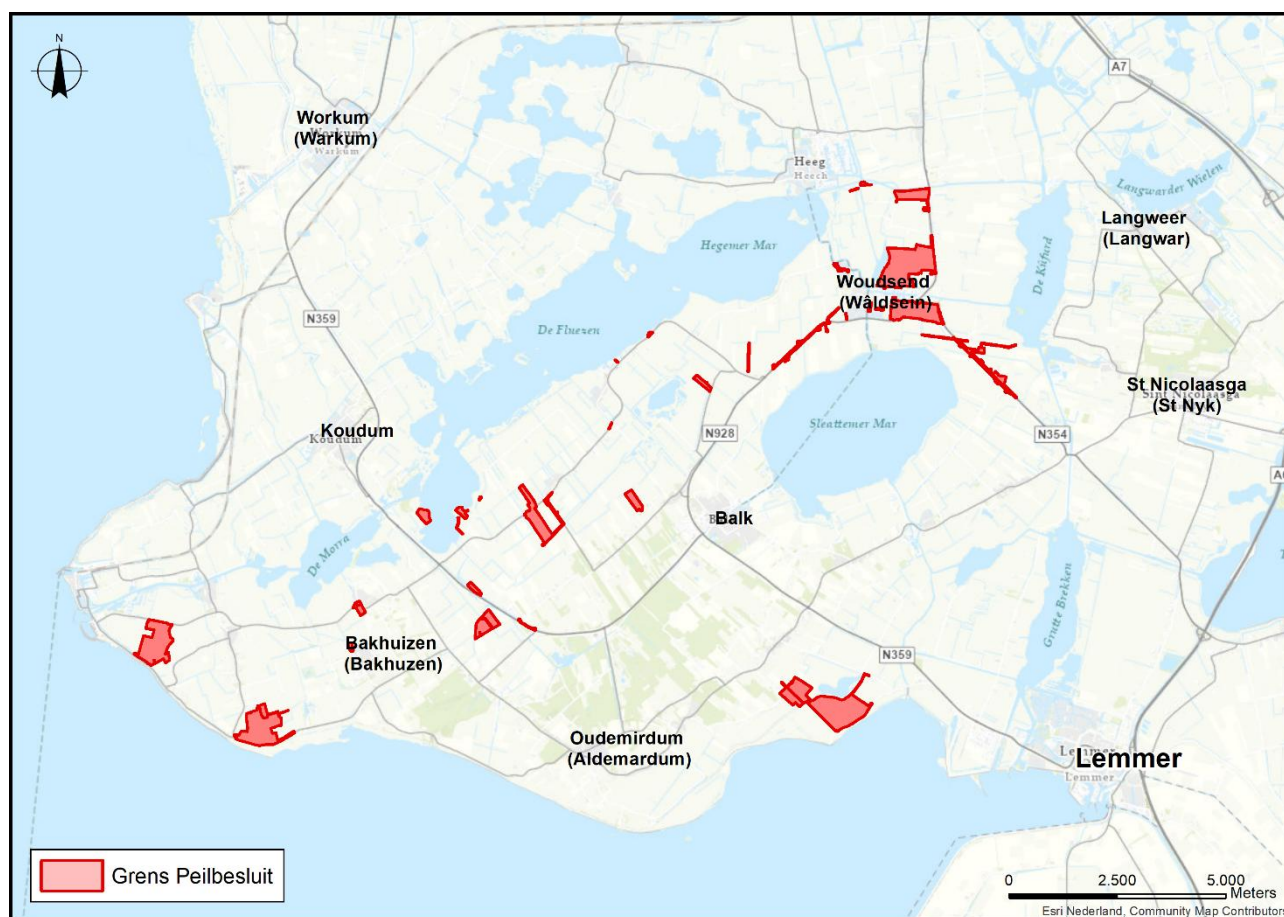

**Toelichting Peilbesluit
Eerste herziening revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân
(partiële herziening)**

Afbeelding plangebied

Datum: 16 juli 2026

Status: Definitief

Watterskip Fryslân

Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

Telefoon 058-292 22 22 – Fax: 058-292 22 23

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
1 INLEIDING	4
1.1 AANLEIDING PARTIËLE HERZIENING PEILBESLUIT	4
1.2 BELEIDSKADER	4
1.3 LEESWIJZER	4
2 PROCEDURE	5
3 PLANGEBIED EN PEILWIJZIGING	6
3.1 LIGGING	6
3.2 PEILWIJZIGING	6
4 EFFECTEN VAN DE PEILWIJZIGING	14
4.1 EFFECTEN OP HET WATERSYSTEEM	14
4.2 EFFECTEN OP DE GEBRUIKSFUNCTIES	16
4.3 OVERIGE EFFECTEN	17
5 TOETSING AAN BELEID	18
6 CONCLUSIE	18

SAMENVATTING

In deze toelichting is de gewenste peilwijziging voor de *Eerste herziening van het revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân* beschreven. De peilwijzigingen worden genomen op initiatief van Wetterskip Fryslân zelf.

Het peilbesluit betreft op hoofdlijnen de volgende aspecten:

- Het terugdraaien van enkele peilgebiedsamenvoegingen uit het revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân die in de praktijk niet gerealiseerd zijn en ook niet meer wenselijk zijn;
- Het opheffen van een onderbemaling;
- Het realiseren van een peilverhoging op particulier initiatief;
- Het corrigeren van enkele fouten in het vigerende peilbesluit.

Het betreft voornamelijk peilverhogingen, deels theoretisch omdat de peilen in de praktijk nog niet verlaagd waren. Het peilbesluit heeft betrekking op in totaal circa 490 hectare, verspreid over 45 locaties. Het aantal peilgebieden blijft per saldo gelijk. Er kan een stuw worden opgeheven en een onderbemaling. Daar staat tegenover dat er twee nieuwe stuwen bijkomen, maar deze komen in eigendom en dagelijks beheer bij de belanghebbende. Per saldo neemt de beheerlast enigszins af.

Er worden geen negatieve effecten verwacht voor andere belangen.

De conclusie is dat deze peilwijziging niet strijdig is met het geldende beleid en regelgeving. De peilwijziging heeft een neutraal effect op de waterhuishouding.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding partiële herziening peilbesluit

Initiatiefnemer voor dit peilbesluit is Wetterskip Fryslân. In 2017 is, volgend op watergebiedsplan Gaasterlân, het revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân vastgesteld. Met het vaststellen van dit peilbesluit zijn diverse peilgebieden in theorie samengevoegd. Tijdens de uitvoering is gebleken dat samenvoeging niet overal kosteneffectief is. Ook is het vanwege het veenweideprogramma en toenemende droogte niet langer overal gewenst om peilgebieden samen te voegen en daarmee het waterpeil te verlagen en/of om de mogelijkheid om water vast te houden weg te halen.

Het voorliggende peilbesluit heeft tot doel om een deel van de voorgenomen peilgebiedsamenvoegingen terug te draaien. Het gaat daarbij om voorgenomen peilgebiedsamenvoegingen die in de praktijk nog niet zijn gerealiseerd.

Daarnaast maakt het peilbesluit een peilverhoging op particulier initiatief en het opheffen van een onderbemaling mogelijk. Ook wordt een peilgebied zonder aanvoer samengevoegd met het naastliggende peilgebied, waardoor de sloot in dit peilgebied in droge perioden minder snel droog valt.

Tot slot corrigeren we met dit peilbesluit enkele fouten uit het vigerende peilbesluit.

Alle peilwijzigingen vinden plaats binnen het plangebied van het revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân. Vandaar de naam van het peilbesluit: “*Eerste herziening revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân*”.

1.2 Beleidskader

Voor het opstellen van dit peilbesluit en de te volgen procedure is de [Nota Peilbeleid](#) gevolgd. Daarnaast is op het opstellen van peilbesluiten nationale, provinciale en eigen wet- en regelgeving en beleid van toepassing. Een overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 1 van de Nota Peilbeleid.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is de aanleiding voor dit peilbesluit beschreven. Hoe de procedure eruit ziet is kort beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 volgt een korte gebiedsbeschrijving van de huidige situatie en het toekomstige watersysteem. Hoofdstuk 4 geeft de effecten weer van de peilwijzigingen op het watersysteem en de functies bebouwing en infrastructuur, landbouw, natuur, waterkwaliteit, beheer en onderhoud en archeologie en cultuurhistorische waarden. De toetsing aan beleid en regelgeving komt in hoofdstuk 5 aan de orde. In hoofdstuk 6 volgt de conclusie. Het kaartmateriaal is in de bijlagen toegevoegd. Een verklarende woordenlijst is te vinden in de Nota Peilbeleid.

2 PROCEDURE

In de [Nota Peilbeleid](#) is in hoofdstuk 5 te vinden op welke gronden de peilbesluit procedure wordt gevolgd en op welke wijze er beroep tegen het peilbesluit mogelijk is.

In de Nota Peilbeleid staat in paragraaf 5.5.2 dat belanghebbenden de mogelijkheid hebben een zienswijze in te dienen op een ontwerp peilbesluit. De nota is op dit punt niet meer actueel. Het staat een ieder vrij om een zienswijze in te dienen en/of na vaststelling beroep in te stellen

De mogelijkheid voor een belanghebbende om een verzoek tot schadevergoeding in te dienen staat beschreven in hoofdstuk 5 en 7 van de Nota Peilbeleid.

Inwerkingtreding peilbesluit

Het voorliggende peilbesluit treedt in werking op de dag na publicatie van dit peilbesluit of na uitvoering van de werken. Nadere informatie is terug te vinden in de bekendmakingen die worden gepubliceerd over dit betreffende peilbesluit.

3 PLANGEBIED EN PEILWIJZIGING

3.1 Ligging

Het peilbesluit *Eerste herziening peilbesluit WGP Gaasterlân* ligt in het grondgebied van de gemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren. Het peilbesluit heeft betrekking op 45 locaties¹ met een totale oppervlakte van circa 490 ha. Op de kaart op het voorblad staan de locaties aangegeven.

3.2 Peilwijziging

Onderstaande tabel 1 geeft van alle locaties het huidige vastgestelde- (vigerende), het werkelijke- en het toekomstige peil weer. Daarna volgt per locatie (of verzameling van enkele locaties) een beschrijving van de huidige situatie en de toekomstige situatie en indien nodig de aanleiding om het peil te wijzigen.

locatie	oppervlakte (in ha)	vigerende peil (in meters t.o.v. NAP)	werkelijke peil (in meters t.o.v. NAP)	toekomstige peil (in meters t.o.v. NAP)
1	0,3	vp -1,45	zp -1,10	vp -1,45
2	4,8		wp -1,35	zp -1,25 wp -1,45
3	56		zp -1,25 wp -1,45	
4	1,5		vp -1,20	
5a	29	vp-2,25	vp -2,15	vp -2,15
5b		vp -2,10		
6	86	vp -1,40	zp -1,30 wp -1,40	zp -1,30 wp -1,40
7	19	vp -1,40	zp -1,30 wp -1,45	zp -1,30 wp -1,45
8	55	vp -2,20	zp -2,10 wp -2,25	zp -2,10 wp -2,20
9	4,4	vp -2,35	vp -2,30	vp -2,30
10	6,9	vp -1,25	vp -1,25	vp -1,25
11	4,8	vp -1,20		
11a	8,8	vp -1,30		
12	45	vp-1,80	zp -1,60 wp -1,80	zp -1,60 wp -1,80
13	71	zp -1,30 wp -1,45	zp -1,20 wp -1,35	zp -1,20 wp -1,35
14	10	vp -1,95	vp -1,95	vp -1,45
15	7,7	vp -1,60	vp -1,60	
16	3,4	-0,52	vp -2,15	vp -2,15
17	0,3	zp -2,10/ wp -2,35	vp -2,55	vp -2,55
18	0,3	zp -1,45/wp -1,55	vp -1,0	vp -1,0
19	0,4	vp -1,20	vp -1,25	vp -1,25
20	1,4	zp -1,55/ wp -1,70	vp -1,25	
21	2,7	vp -1,65	vp -1,55	vp -1,55

¹ In een laat stadium zijn de peilgebieden 38 en 43 afgevallen. Om misverstanden bij het opstellen van de toelichting en kaarten te voorkomen is de nummering niet aangepast. Vandaar dat de nummering doorloopt tot 47 terwijl het om 45 peilwijzigingen gaat.

locatie	oppervlakte (in ha)	vigerende peil (in meters t.o.v. NAP)	werkelijke peil (in meters t.o.v. NAP)	toekomstige peil (in meters t.o.v. NAP)
22	17	zp -1,45/ wp -1,60	zp -1,35/ wp -1,60	vp -0,90
23	11	zp -0,60/ wp -0,80	zp -0,60/ wp -0,80	vp -0,55
24	0,8	vp -1,80	vp -0,80	vp -0,80
25	0,7	vp -1,80	vp -1,30	vp -1,30
26	0,3	vp -1,80	vp -1,0	vp -1,0
27	0,1	vp -1,80	vp -1,0	vp -1,0
28	0,6	zp -1,55/ wp -1,75	vp -1,10	vp -1,10
29	8,5	vp -1,80	zp -1,30/ wp -1,50	zp -1,30/ wp -1,50
30	1	vp -0,52	zp -0,52/ wp -0,75	zp -0,52/ wp -0,75
31	0,1	vp -2,15	vp -0,52	vp -0,52
32	0,3	vp -2,25	vp -2,55	vp -2,55
33	0,1	zp -1,30/ wp -1,40	vp -0,60	vp -0,60
34	0,9	vp -1,80	vp -1,15	vp -1,15
35	0,3	vp -0,52	zp -1,20/ wp -1,10	zp -1,20/ wp -1,10
36	1	vp -1,40	vp -0,80	vp -0,80
37	1,2	vp -2,0	vp -2,20	vp -2,20
39	1,6	vp -0,52	vp -1,10	vp -1,10
40	3,7	vp -1,10	zp -0,52/ wp -0,85	zp -0,52/ wp -0,85
41	0,8	vp -0,52	zp -0,52/ wp -0,85	zp -0,52/ wp -0,85
42	6,5	zp -1,45/ wp -1,55	zp -1,0/ wp -0,52	zp -1,0/ wp -0,52
44	3,4	zp -1,30/ wp -1,45	vp -1,85	vp -1,85
45	0,7	zp -1,30/ wp -1,45	vp -2,15	vp -2,15
46	4,6	zp -1,45/ wp -1,65	zp -1,10/ wp -1,30	zp -1,10/ wp -1,30
47	5,7	zp -1,45/ wp -1,55	vp -1,65	vp -1,65

Tabel 1. Overzicht vigerende-, werkelijke- en vast te stellen waterpeilen

* De sloot op locatie 4 heeft in bestaande situatie geen aanvoer en valt daardoor in de zomer droog. Door verbinding te maken met het aangrenzende peilgebied kan de watergang in droge perioden wel watervoerend zijn.

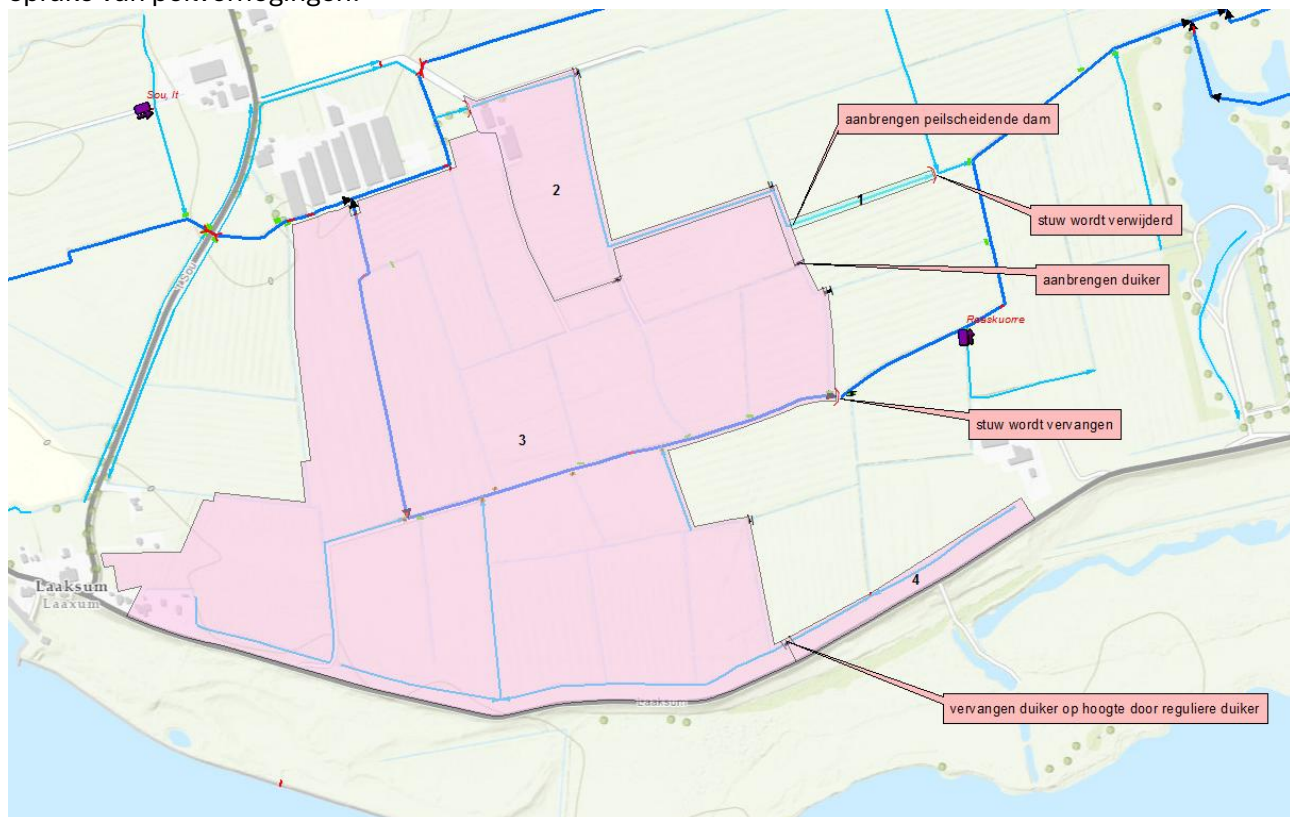
Locatie 1 t/m 4 – oostelijk van Laaksum (bodemtype: klei; landgebruik: landbouw)

In het peilbesluit WGP Gaasterlân zijn hier verschillende peilgebieden samengevoegd. Hiervoor is het nodig om 2 stuwen te verwijderen. Dit is in de praktijk ongewenst, omdat er dan geen mogelijkheid meer is om water vast te houden. In de praktijk is deze peilgebiedsamenvoeging daarom niet doorgevoerd.

Locatie 1 wordt wel toegevoegd aan het grotere peilgebied. Het peil wijzigt hier in de praktijk, maar het vastgestelde peil blijft gelijk. Locatie 2 wordt toegevoegd aan het zuidelijk gelegen peilgebied, locatie 3. Voor dit peilgebied leggen we het werkelijke peil vast: een zomerpeil van -1,25 m NAP en een winterpeil van -1,45 m NAP.

Locatie 4 betreft een peilgebied dat geen voeding heeft. De watergang valt daardoor vaak droog in droge perioden. Ook deze locatie wordt toegevoegd aan locatie 3. Het zomerpeil is daarmee nagenoeg gelijk aan het huidige vaste peil voor deze locatie. In de winter is het peil 25 cm lager. In de nieuwe situatie is er permanente voeding waardoor de watergang in droge perioden niet meer droogvalt.

Door de samenvoeging zijn de peilverlagingen voor deze locaties minder groot dan in het vigerend peilbesluit is vastgesteld. Daarnaast ontstaat er door de samenvoeging een robuuster watersysteem en door peilgebied 2 samen te voegen met peilgebied 3 kan een stuw vervallen. Ook blijft de mogelijkheid bestaan om water vast te houden in het gebied. In theorie (t.o.v. het peilbesluit) is hier sprake van peilverhogingen.

Figuur 1. Inrichting locatie 1 tot en met 4.

Locatie 5 (bodemtype: zand en klei; landgebruik: landbouw en bebouwing)

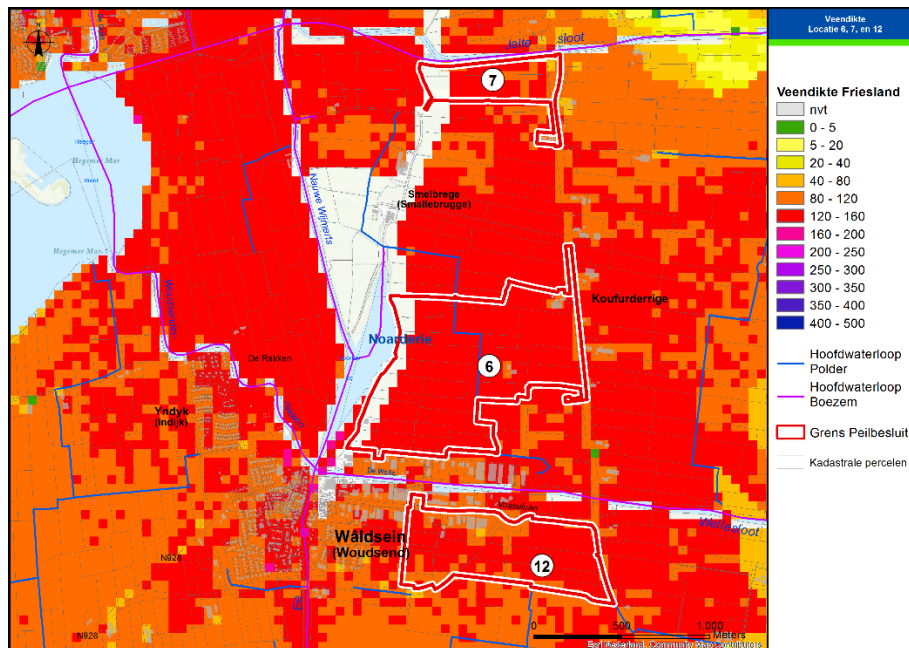
Het gaat hier om een aanpassing van de begrenzing van peilgebied GA-398. Een deel van peilgebied GA-402 hoort in werkelijkheid bij GA-398. Daarnaast is in het revisiepeilbesluit ook niet het juiste waterpeil vastgelegd, het werkelijke peil in peilgebied GA-398 is 5 centimeter lager dan het vastgestelde peil (-2,15 m NAP i.p.v. -2,10 m NAP). Er is hier in de praktijk geen sprake van een peilverlaging.

Locatie 6 en 7 – noordoost van Woudsend (bodemtype: veen; landgebruik: landbouw)

Deze locaties zijn in het *peilbesluit WGP Gaasterlân* toegevoegd aan een groot peilgebied. Om dat mogelijk te maken was het nodig enkele peilregulerende kunstwerken te verwijderen. Dat is nog niet gebeurd en inmiddels ook ongewenst:

- De betreffende kunstwerken zijn nog niet afgeschreven waardoor het niet kosteneffectief is om deze nu te verwijderen.
- Daarnaast bestaat de ondergrond hier uit veen, waardoor een peilverlaging ongewenst is (zie figuur 2).
- Door de stuwen te laten zitten blijft ook de mogelijkheid bestaan om het waterpeil hier verder op te zetten, bijvoorbeeld wanneer de *beheermaatregel (dreigend) watertekort* van toepassing is.

De theoretische peilgebiedsamenvoeging wordt daarom met het voorliggende peilbesluit teruggedraaid. Het toekomstige waterpeil komt hier overeen met het waterpeil zoals dat hier in de werkelijkheid gevoerd wordt.

Locatie 8, ten zuidoosten van Stavoren (bodemtype: klei; landgebruik: natuur en landbouw)

Deze locatie is in het *peilbesluit WGP Gaasterlân* toegevoegd aan een groot peilgebied met een vast peil. In de praktijk wordt hier nog een zomer- en winterpeil gehanteerd. Het is wenselijk om hier de mogelijkheid te behouden om een hoger zomerpeil te voeren in verband met de aanwezige natuurgebieden in dit gebied. Het voormalige winterpeil van -2,25 m NAP is niet meer mogelijk omdat het waterpeil van het peilgebied waarop dit gebied afvoert -2,20m NAP is. In de nieuwe situatie krijgt dit gebied daarom het werkelijke zomerpeil van -2,10 m NAP en een winterpeil van -2,20 m NAP.

Locatie 9, ten zuidoosten van Oudega (bodemtype: zand; landgebruik: landbouw en bebouwing)

Deze locatie is in het *peilbesluit WGP Gaasterlân* onderdeel geworden van een groter peilgebied. In de praktijk bestaat deze verbinding nog niet. De stuw waarmee dit gebied afvoert heeft nog een levensduur van enkele decennia. Het zou kapitaalvernietiging zijn om deze stuw nu te verwijderen. De stuw zorgt niet voor een extra beheerlast. De theoretische peilgebiedsamenvoeging wordt daarom met het voorliggende peilbesluit teruggedraaid. Wanneer de stuw op termijn aan vervanging toe is kan opnieuw worden afgewogen of het wenselijk is om het peilgebied samen te voegen met een aanliggend peilgebied.

Locatie 10 en 11, ten zuidoosten van Woudsend (bodemtype: veen; landgebruik: bebouwing, infrastructuur en landbouw)

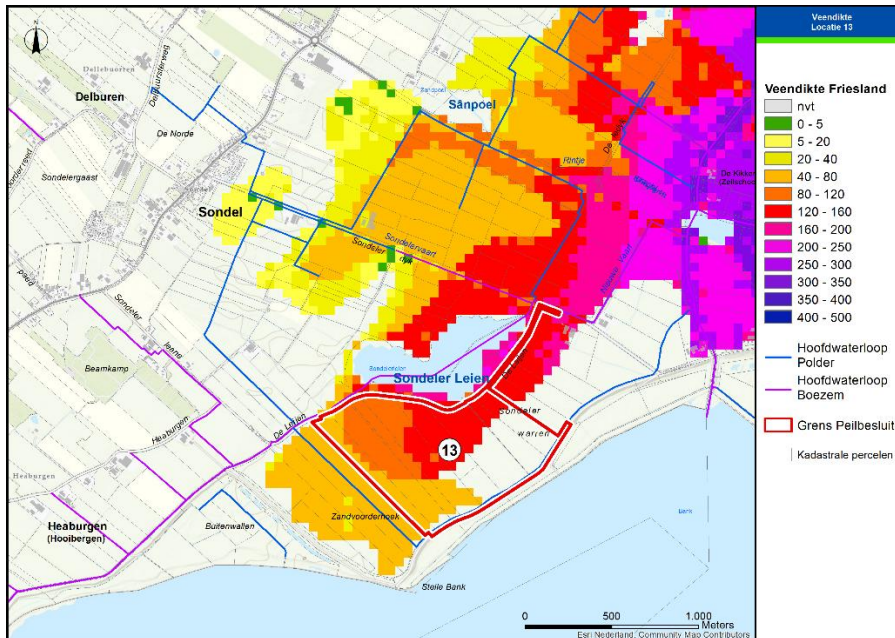
In het *peilbesluit WGP Gaasterlân* zijn voor deze peilgebieden drie verschillende peilen vastgesteld, met een verschil van maximaal 10 cm ten opzichte van elkaar. In de praktijk is dit één peilgebied. Met het voorliggende peilbesluit wordt dit geformaliseerd.

Locatie 12, ten oosten van Woudsend (bodemtype: veen; landgebruik: landbouw)

In het *peilbesluit WGP Gaasterlân* is dit peilgebied onderdeel geworden van een groter peilgebied met een 20 cm lager peil. Deze samenvoeging is in de praktijk nog niet gerealiseerd en het lagere peil is inmiddels ongewenst omdat er veen in de ondergrond zit (zie figuur 2). Door de stuw te behouden blijft ook de mogelijkheid bestaan om water vast te houden in droge perioden. De theoretische peilgebiedsamenvoeging wordt daarom met het voorliggende peilbesluit teruggedraaid en dit peilgebied behoudt het peil zoals dat in de praktijk gevoerd wordt.

Locatie 13, ten westen van Tacoziyl (bodemtype: veen en klei; landgebruik: natuur en landbouw)

In het *peilbesluit WGP Gaasterlân* is dit peilgebied onderdeel geworden van een groter peilgebied met een lager zomer- en winterpeil. Dit is in de praktijk nog niet gerealiseerd. Het is wenselijk om de stuw en daarmee het hogere waterpeil te behouden om water vast te kunnen houden in tijden van droogte en ten behoeve van muizenbestrijding. De theoretische samenvoeging wordt daarom met het voorliggende peilbesluit teruggedraaid en dit peilgebied behoudt het peil zoals dat in de praktijk gevoerd wordt.

Figuur 3. Kaart met veendikte ter plaatse van locatie 13

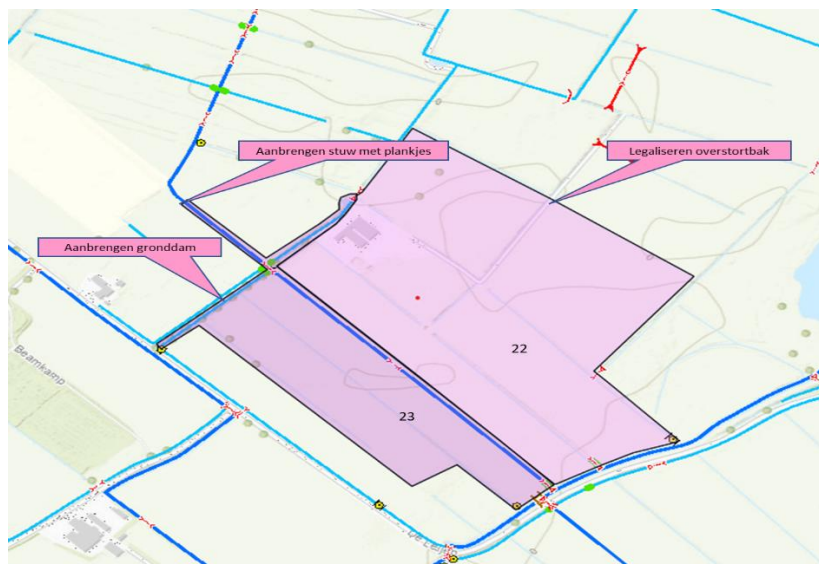
Locatie 14 en 15, ten noorden van Rijs (bodemtype: zand; landgebruik: landbouw)

In de Rijsterpolder bevindt zich onderbemaling Berger. Dit betreft een windmolen die is afgeschreven. Dit is daarom het moment om een afweging te maken tussen het vervangen van de molen en het opheffen van de molen.

De molen bemaalt een peilgebied met een oppervlakte van ca. 11 ha op een peil van -1,95 m NAP. Op dat bemalen peilgebied voert een peilgebied af met een oppervlakte van ca. 8 ha met een vast peil van -1,60 m NAP. Het omliggende peilgebied heeft een vast peil van -1,45 m NAP. Door de onderbemaling op te heffen gaan de twee peilgebieden die nu nog een lager peil hebben onderdeel uitmaken van het grotere peilgebied met een waterpeil van -1,45 m NAP. Dat gaat om een peilverhoging van respectievelijk 50 en 15 cm. De doelrealisatie neemt hierdoor iets af, maar blijft voldoende (zie ook beoordeling van de effecten in paragraaf 4.2). Het doen van een investering in een nieuwe windmolen of ander type gemaal is hier daarom niet nodig. De eigenaren zijn mondeling en schriftelijk op de hoogte gebracht van dit voornemen en hebben hiertegen geen bezwaar uitgebracht.

Locatie 22 en 23, ten zuiden van Sondel (bodemtype: zand; landgebruik: landbouw en bebouwing)

Dit betreft een plan van een ingeland om water vast te houden op hoge zandgronden. De bestaande drooglegging is groot waardoor er op de percelen sprake is van droogteschade. Door het plaatsen van twee stuwen kan het waterpeil hier worden verhoogd.

Figuur 4. Gewijzigde inrichting locatie 22 en 23

Van de locaties waar sprake is van een peilwijziging geven we in tabel 2 de hydrologische kenmerken.

locatie	Werkelijke peil (m t.o.v. NAP)	Toekomstig peil (m t.o.v. NAP)	Peilwijziging (m)	Oppervlakte (ha's)	Maaiveldhoogte (m t.o.v. NAP)	Drooglegging (m)
1	zp -1,10	vp -1,45	zp -0,35 wp -0,10	0,3	-0,83	0,62
2	wp -1,35	zp -1,25 wp -1,45	zp -0,15 wp -0,10	4,8	-0,52	bij zp: 0,73 bij wp: 0,93
3	zp -1,25 wp -1,45		n.v.t.	56	-0,50	bij zp: 0,75 bij wp: 0,95
4	vp -1,20*		wp -0,25	1,5	+0,93	bij zp: 2,18 bij wp: 2,38
14	vp -1,95	vp -1,45	+0,50	10	-0,72	0,73
15	vp -1,60		+0,15	8	-0,41	1,04
22	zp -1,35 wp -1,60	vp -0,90	zp +0,45 wp +0,70	17	-0,08	0,82
23	zp -0,60 wp -0,80	vp -0,60	zp +0,0 wp +0,20	11	+0,25	0,85

Tabel 2. Overzicht hydrologische kenmerken voor peilgebieden waar sprake is van een peilwijziging in de praktijk

* Locatie 4 heeft in bestaande situatie geen aanvoer en valt daardoor in de zomer droog. Door verbinding te maken met het aangrenzende peilgebied kan de watergang in droge perioden wel watervoerend zijn

Locaties met een theoretische peilwijziging

Dit betreffen fouten in het vigerende peilbesluit. Met het voorliggende peilbesluit worden deze fouten gecorrigeerd. Het betreffen theoretische peilwijzigingen, in het veld worden er geen waterpeilen gewijzigd. Tabel 2 geeft een overzicht van deze locaties. Voor de locaties 12, 29 en 42 gaat het om een peilwijziging van 20 cm of meer over een oppervlakte van meer dan 5 ha. Voor deze 3 locaties hebben wij in de tabel aangegeven wat een eventuele verklaring van het verschil is.

Nr	Locatie	Bodemtype	Landgebruik	Wijziging in het peil
12	Woudsend	veen	Landbouw en bebouwing	Theoretische peilverhoging. Dit gebied is ten onrechte onderdeel van het grotere peilgebied. Het is niet duidelijk waardoor deze fout is ontstaan.
16	Tussen Rijs en Oudega	veen	landbouw	Theoretische peilverlaging. Dit gebied ligt niet voor de boezem, maar maakt onderdeel uit van de polder. De ligging van de regionale kering in de legger en de maaiveldhoogte maken dit ook duidelijk.
17	Tussen Oudega en Galamdammen	veen	landbouw	Theoretische peilverlaging, het gebiedje maakt onderdeel uit van peilgebied GA-403 in plaats van GA-394.
18	Woudsend	veen	bebouwing en infrastructuur	Theoretische peilverhoging, het gebiedje maakt onderdeel uit van peilgebied GA-455 in plaats van GA-451.
19 20	Indijk	veen	landbouw, bebouwing, infrastructuur	Beide gebiedjes vormen samen een peilgebied. Het betreft deels een theoretische peilverlaging en deels een theoretische peilverhoging.
21	Tussen Harich en Woudsend	veen	landbouw, bebouwing, infrastructuur	Theoretische peilverhoging, het gebiedje maakt onderdeel uit van het zuidwestelijk gelegen peilgebied.
24	Woudsend	veen	bebouwing	Theoretische peilverhoging.
25 26 27	Woudsend	veen	bebouwing	Theoretische peilverhoging.
28	Ten noordoosten van Elahuizen	veen	bebouwing	Theoretische peilverhoging.
29	Ten westen van Harich	zand	landbouw	Theoretische peilverhoging, dit gebied maakt geen onderdeel meer uit van de onderbemaling.
30	Westerein	zand	landbouw	Theoretische verlaging winterpeil, hoort niet bij de boezem.
31	Westerein	zand	bebouwing	Theoretische peilverhoging, hoort bij de boezem en niet bij de polder
32	Ten zuiden van Elahuizen	klei	landbouw, infrastructuur	Theoretische peilverlaging, kleine correctie van de peilgrens
33	Elahuizen	veen	landbouw	Theoretische peilverhoging, betreft afzonderlijk peilgebied
34	Ten zuiden van Woudsend	veen	landbouw, infrastructuur	Theoretische peilverhoging, hoort niet bij peilgebied GA-589, maar bij GA-590.
35	Ten zuiden van Heeg	veen	landbouw	Theoretische peilverlaging, hoort bij de polder en niet bij de boezem
36	Ten zuiden van Heeg	veen	landbouw	Theoretische peilverhoging, correctie peilgrens
37	Ypecolsga	veen	landbouw	Theoretische peilverlaging, dit betreft een correctie van een tijdelijke proef met peilverhoging (muizenbestrijding) die ten

Nr	Locatie	Bodemtype	Landgebruik	Wijziging in het peil
				onrechte in het peilbesluit is opgenomen.
39	Bakhuizen	zand	landbouw	Theoretische peilverlaging, het gebied ligt achter de regionale waterkering, maar heeft boezempeil. Dat klopt niet. Het hoort bij het polderpeilgebied GA-357.
40	Hemelum	zand	landbouw, bebouwing	Theoretische peilverhoging, hoort bij de westelijk gelegen winterpolder GA-360.
41	Hemelum	zand	landbouw, bebouwing	Theoretische verlaging winterpeil, gebied ligt achter de regionale kering en kan dus niet bij de boezem horen. Hoort bij de winterpolder GA-360.
42	Ten oosten van de Galamdammen	klei	landbouw	Theoretische peilverhoging, dit betreft een gebiedje buiten de regionale waterkering. Is zomerpolder in plaats van polder. Het is niet duidelijk waarom dit in het vastgestelde peilbesluit anders is opgenomen.
44	Kolderwolde	veen	landbouw	Theoretische peilverlaging, correctie van de peilgrens.
45	Kolderwolde	veen	landbouw	Theoretische peilverlaging, correctie van de peilgrens. De teensloot is gedempt waardoor het peilvak is verdwenen. Er is geen oppervlaktewater aanwezig in het gebied.
46	Harich	veen	landbouw	Theoretische peilverhoging, correctie van de peilgrens.
47	Ypecolsga	veen	bebouwing, infrastructuur	Theoretische peilverlaging, in werkelijkheid is dit een afzonderlijk peilgebied met een lager peil. Het peil wordt gereguleerd met een vaste stuw met een stuwpeil van -1,655 m, het vigerende zomer- en winterpeil zijn daarmee niet te beheren.

Tabel 3. Overzicht theoretische peilwijzigingen

4 EFFECTEN VAN DE PEILWIJZIGING

De peilwijzigingen, zoals deze in het vorige hoofdstuk beschreven zijn, brengen een aantal effecten met zich mee. In dit hoofdstuk worden de mogelijke effecten op de waterhuishouding (§4.1) en de gebruiksfuncties (§4.2) in beeld gebracht.

In dit hoofdstuk gaan we met name in op de locaties waar daadwerkelijk sprake is van een peilwijziging ten opzichte van het revisiepeilbesluit en het werkelijke peil. Dat zijn locaties 2, 3 en 4; 14 en 15; 22 en 23. In de overige gevallen gaat het om het (opnieuw) vaststellen van de werkelijke waterpeilen. Omdat hier in de praktijk geen sprake is van een peilwijziging of deze peilwijziging is beoordeeld in het kader van het revisiepeilbesluit, zijn de effecten van die vast te stellen peilen op belangen niet in dit peilbesluit beschreven.

4.1 Effecten op het watersysteem

Waterhuishouding

In het *revisiepeilbesluit WGP Gaasterlân* zijn een groot aantal peilgebiedsamenvoegingen vastgesteld. In de praktijk is gebleken dat niet al deze peilgebiedsamenvoegingen nog wenselijk zijn. Bijvoorbeeld vanwege de mogelijkheid om water vast te kunnen houden in de hogere delen, of omdat zich veen in de ondergrond bevindt. Ook zijn sommige peilregulerende kunstwerken nog in een goede staat. Het is niet doelmatig om deze kunstwerken nu te verwijderen, want ook verwijderen kost geld. Een deel van de peilgebiedsamenvoegingen wordt daarom teruggedraaid. Het aantal peilgebieden neemt hier in de praktijk niet toe omdat de peilgebieden in de praktijk nog niet zijn samengevoegd. In theorie neemt het aantal peilgebieden wel toe, omdat deze volgens het vastgestelde peilbesluit al waren samen gevoegd. Het betreft hier de locaties 1 tot en met 3 en 6 tot en met 13.

Op de locaties 4 en 14-15 is sprake van een afname van het aantal peilgebieden. Op locatie 22 en 23 worden twee nieuwe peilgebieden gerealiseerd.

Wateroverlast

Op de locaties waar sprake is van een peilverhoging in de praktijk neemt de bergingscapaciteit van het watersysteem af. Dit betreft locaties 14 en 15 en 22 en 23. Wat dit betekent voor de kans op wateroverlast staat hierna beschreven.

Op locatie 14-15 wordt de onderbemaling opgeheven. Het gebied wordt in de huidige situatie bemalen door een molen. Het gebied gaat onderdeel uitmaken van een groter peilgebied dat rechtstreeks bemalen is. De kans op wateroverlast in het totale gebied wordt daardoor kleiner. Wanneer je alleen kijkt naar het gebied dat nu bemalen wordt neemt daar de berging wel af, maar ook in de nieuwe situatie voldoet het aan de normering voor wateroverlast (NRW).

Op locatie 22-23 gaat het om een peilverhoging met tot doel water vast te houden op de hogere zandgronden. Het is inherent aan dergelijke peilverhogingen dat de bergingscapaciteit van het watersysteem afneemt en daarmee de kans op wateroverlast toeneemt. Daar staat tegenover dat de peilen geschikt zijn voor droge omstandigheden die naar verwachting in de toekomst vaker voor gaan komen.

Assets Wetterskip Fryslân

Op locatie 1 tot en met 4 zijn twee stuwen vervangen door één stuw.

Op locatie 14-15 kan een onderbemaling worden opgeheven die aan vervanging toe is, waardoor een vervangingsinvestering wordt uitgespaard.

Op locatie 22-23 worden twee stuwen toegevoegd. Deze komen in eigendom en onderhoud bij de initiatiefnemer.

Peilbeheer en onderhoud

Er vervallen een onderbemaling en een stuw. Er komen twee stuwen bij, maar het dagelijks beheer daarvan ligt bij de initiatiefnemer. Het peilbeheer wordt naar verwachting iets minder intensief, het betreft een marginale afname van de beheerlast.

Stabiliteit waterkeringen

Locatie 3 en 4 liggen langs de IJsselmeerkering, een primaire waterkering. Keringenexperts hebben het effect van de peilwijziging op de stabiliteit van het dijklichaam beoordeeld en aangeven dat deze minimaal zijn.

Maaiveld daling

Op de locaties 6, 7, 12 en 13 is het mede vanwege het in de ondergrond aanwezige veen ongewenst om de voorgenomen peilgebiedsamenvoeging door te voeren. Door de peilgebieden te handhaven kan hier het huidige peil worden gehandhaafd, wat hoger is dan het zou zijn na samenvoeging van de peilgebieden. Door het peil niet te verlagen komt het veen minder snel in aanraking met zuurstof. Hierdoor vergaat (oxideert) het veen minder snel en wordt de maaiveld daling (iets) beperkt. Ook neemt de CO₂ uitstoot hierdoor (licht) af.

In het Veenweideprogramma 2021-2030 is opgenomen dat we in gebieden met dik veen (>80 cm veen) streven naar een gemiddelde grondwaterstand van 40 cm onder maaiveld. Die grondwaterstanden worden met het voorliggende peilbesluit nog niet behaald. Om deze grondwaterstanden te kunnen behalen is intensieve samenwerking met het gebied nodig (een gebiedsproces). Het voeren van een gebiedsproces valt buiten de scope van de voorbereiding op dit peilbesluit.

Waterkwaliteit en ecologie

Locatie 2 tot en met 4: De voorgenomen peilwijzigingen op deze locaties hebben naar verwachting geen gevolgen in positieve of negatieve zin op de waterkwaliteit en ecologie.

Locatie 14-15: Er worden twee peilregulerende kunstwerken verwijderd waardoor er minder barrières voor vis zijn. De waterdiepte neemt toe, waardoor waterdiepte en temperatuur van het water gunstiger uitvallen. Door de peilverhoging kan er tijdelijk sprake zijn van een toename van de uitspoeling van fosfaat.

Locatie 22-23: Er worden twee peilregulerende kunstwerken toegevoegd waardoor er meer barrières voor vis zijn. De waterdiepte neemt toe, waardoor waterdiepte en temperatuur van het water gunstiger uitvallen. Door de peilverhoging kan er tijdelijk sprake zijn van een toename van de uitspoeling van fosfaat.

In de locaties met een peilwijziging in de praktijk bevinden zich geen riooloverstorten. Ook zijn er geen gevallen van handhaving bekend in het gebied.

Op de lange termijn is het effect van de voorgenomen peilwijzigingen op de waterkwaliteit verwaarloosbaar.

4.2 Effecten op de gebruiksfuncties

Bebouwing en infrastructuur

Langs locatie 3 en 4 ligt een openbare weg over de primaire waterkering op een hoogte van ca. +3,90 m NAP. De peilwijzingen op deze locatie zijn marginaal in verhouding tot de bestaande drooglegging van deze weg. Zie ook de beoordeling van de stabiliteit van de waterkering in paragraaf 4.1.

Op locatie 2 is sprake van bebouwing. Een deel van de bebouwing komt uit een periode waar sprake kan zijn van een kwetsbare fundering. Er is sprake van een verhoging van het zomerpeil, het waterpeil in de winter blijft gelijk aan het vastgestelde peil. Er zijn geen negatieve effecten voor de aanwezige bebouwing.

In het gebied waar de peilwijziging op locatie 22 betrekking op heeft staat bebouwing. Deze ligt op een hoogte van ca. +0,70 m NAP en behoudt met het voorgenomen peil van -0,90 m NAP voldoende drooglegging. De betreffende bebouwing is eigendom van de initiatiefnemer van de peilverhoging.

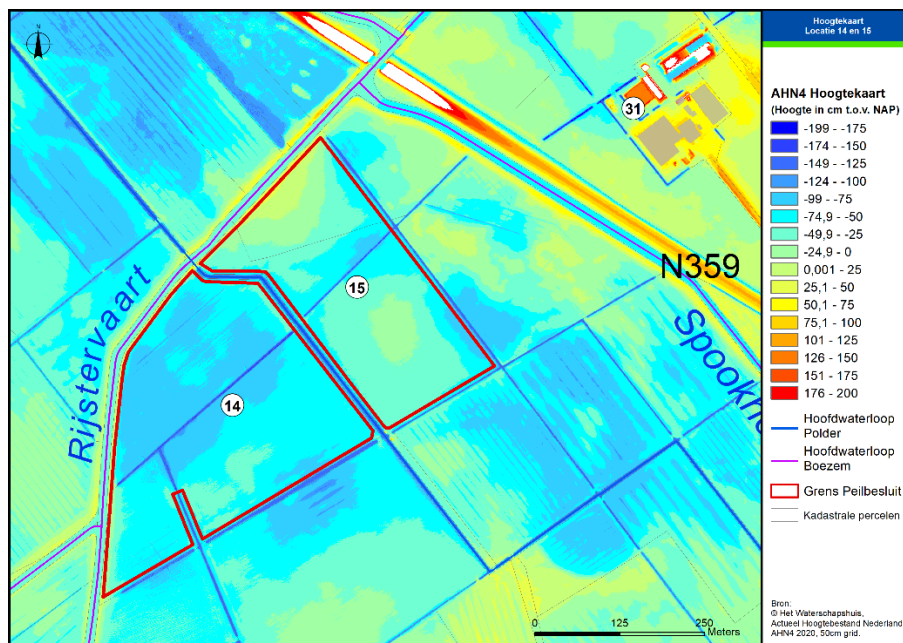
Natuur

De voorgenomen peilwijzigingen vinden niet plaats in een natuurgebied. Er is op locatie 8 een theoretische peilwijziging op percelen die deels in eigendom zijn van een terreinbeherende organisatie. Op deze locatie blijft met dit peilbesluit de mogelijkheid bestaan om water vast te houden, waardoor het peil beter past bij de natuurdoelen van het gebied.

Landbouw

De peilwijzigingen vinden plaats in landbouwgebied. Op locatie 2 en 3 gaat het om een verhoging van het zomerpeil met 20 centimeter ten opzichte van het vastgestelde peil. De verhoging van het zomerpeil past goed bij de drooglegging in het gebied. Op locatie 4 gaat het om een peilverlaging. Omdat de betreffende watergang in de bestaande situatie geen aanvoer heeft en in de nieuwe situatie wel, is de verwachting dat dit gunstig is voor de landbouwkundige omstandigheden.

Op locatie 14 en 15 is sprake van een peilverhoging. Het gebied is in het watergebiedsplan aangemerkt als grasland. Bij het toekomstige waterpeil van -1,45 m NAP is de doelrealisatie nog ruim 90% in de hogere percelen en 81% op de laagste percelen. Er zijn in het gebied percelen die voor de teelt van mais worden gebruikt. Bij een peilverhoging blijft de doelrealisatie nagenoeg gelijk op de hogere percelen (toename van 1% van 87 naar 88%) en neemt deze af naar 71% voor de lagere percelen. De conclusie is dat alleen de laagste percelen bij het toekomstige peil niet meer bij uitstek geschikt zijn voor de teelt van mais, hoewel een doelrealisatie van 71% niet slecht is. De hogere percelen zijn zowel bij het huidige als bij het toekomstige peil uitstekend geschikt voor grasland én maisteelt. Op onderstaande hoogtekaart is ook te zien dat het omringende gebied (waar het peil van -1,45 m NAP al langere tijd wordt gevoerd) een vergelijkbare hoogteligging heeft.

Figuur 5. Maaiveldhoogte in centimeters t.o.v. NAP ter plaatse van locatie 14 en 15.

Ook op locatie 22 en 23 is sprake van een peilverhoging. Deze peilverhoging is op verzoek van de betreffende eigenaar en heeft tot doel om water vast te houden. Dat er sprake is van minder drooglegging (gemiddeld ca. 50-80 cm) is de wens van de eigenaar. Deze drooglegging past bij de bedrijfsvoering.

4.3 Overige effecten

Archeologische-, cultuurhistorische- en landschappelijke waarden

Bij peilverlagingen kan er sprake zijn van negatieve effecten op archeologie of op de cultuurhistorische waarden, doordat bodemschatten mogelijk droog kunnen komen te liggen. In voorliggende peilbesluit is alleen op locatie 4 sprake van een verlaging van het vastgestelde en het werkelijke waterpeil. Dit betreft een peilgebied met een relatief geringe oppervlakte van 1,5 ha. In de bestaande situatie heeft dit peilgebied geen aanvoer en valt de sloot in droge perioden droog. In de toekomstige situatie maakt de sloot deel uit van een groter peilgebied en kan de sloot tijdens drogere perioden wel watervoerend zijn. Hoewel er dus sprake is van een formele peilverlaging is de verwachting dat de peilwijziging geen negatief effect heeft op de eventueel in de ondergrond aanwezige waarden.

Recreatie

De voorgenomen peilwijzigingen hebben geen effect op eventueel in het gebied aanwezige recreatieve functies.

Flora, fauna en biodiversiteit

Op de meeste locaties is sprake van een peilverhoging in de praktijk en/of theorie. Hiermee is sprake van een hogere grondwaterstand. Dit heeft over het algemeen een positief effect op de biodiversiteit.

Milieu

De peilverlaging is minder dan 16 cm en het gebied is kleiner dan 200 ha. Er is daarom geen formele MER beoordeling nodig voor de uitvoering van dit peilbesluit.

5 TOETSING AAN BELEID

Het peilbesluit voldoet aan het Europese en nationaal beleid t.a.v. de:

- NRW (normering regionale wateroverlast) : De peilwijzigingen hebben geen negatieve invloed op de NRW van het gebied.
- KRW richtlijn: De in dit peilbesluit vastgestelde peilwijzigingen hebben geen negatieve invloed op de te behalen KRW-doelen.
- Het peilbesluit past in het provinciale- en waterschapsbeleid t.a.v.:
 - Het Regionaal Waterprogramma (provincie): De grond- en oppervlaktewaterpeilen zijn afgestemd op de functies van het gebied.
 - Het Waterbeheerprogramma en de Nota Peilbeleid: Voor ieder peilgebied is een peil vastgelegd dat overeenkomt met de situatie in het veld.
 - Veenweideprogramma 2021-2030: daar waar sprake is van veen in de ondergrond worden de voorgenomen peilverlagingen door peilgebiedsamenvoeging terug gedraaid.
 - Fryslân Klimaatbestendig 2050+: het is in lijn met deze visie om geen waterpeilen meer te verlagen in veen-, zand- en kleigebied. Het terugdraaien van enkele voorgenomen peilverlagingen past hierbij. Ook het opheffen van de onderbemaling en de voorgenomen peilverhoging op zandgebied zijn in lijn met deze visie.

6 CONCLUSIE

Met de voorgenomen peilwijzigingen sluit het peilbesluit aan op de situatie in de praktijk. We voorkomen dat er peilverlagingen worden doorgevoerd die door voortschrijdend inzicht (veenweide en droogte) niet langer gewenst zijn. Er kan een onderbemaling worden opgeheven en er wordt een mogelijkheid gecreëerd om op de hogere zandgronden water vast te houden. De peilwijzigingen hebben geen negatieve effecten en passen binnen het beleid van Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân.